

Art. 190a. [Uporczywe nękanie]

§ 1. Kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto, podszywając się pod inną osobę, wykorzystuje jej wizerunek lub inne jej dane osobowe w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Dobrem chronionym jest związane z ochroną wolności człowieka prawo do życia w poczuciu bezpieczeństwa, tj. wolnego od jakiegokolwiek formy dręczenia, nękania i poczucia zagrożenia. Ochronie podlega zatem wolność psychiczna człowieka, ale także jego prawo do ochrony życia prywatnego i rodzinnego, gdyż sprawca może być karany również za istotne naruszenie prywatności ofiary. Najczęściej jednak istotą tego czynu będzie sytuacja, w której sprawca dokonuje zamachu na psychikę człowieka poprzez naruszenie jego prywatności. W art. 190a § 2 KK dodatkowo ochronie podlegają wizerunek oraz dane osobowe pokrzywdzonego, a w art. 190a § 3 KK także jego życie.

W świetle art. 190a § 1 Kodesu karnego odpowiedzialności karnej podlega ten, kto przez uporczywe nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej wzbudza u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie narusza jej prywatność. Podstawowym zachowaniem wyrażającym czynność sprawczą tego przestępstwa jest zatem uporczywe nękanie.

Przez nękanie należy rozumieć wielokrotne, powtarzające się prześladowanie wyrażające się w podejmowaniu różnych naprzykrzających się czynności, których celem jest udręczenie, utrapienie, dokuczenie lub niepokojenie pokrzywdzonego albo jego osoby najbliższej. Jest to więc z zasady przestępstwo wieloczynowe. Mogą to być zachowania zarówno legalne, jeśli oceniać je pojedynczo, polegające np. na wysyłaniu listów (tradycyjnych lub elektronicznych) i esemesów, telefonowaniu, nachodzeniu w różnych miejscach, jak również nielegalne, wyrażające się np. w groźeniu, włamywaniu się do skrzynek na listy lub do mieszkania ofiary w celu pozostawienia wiadomości lub innych przedmiotów. Ze względu na charakter dobra chronionego podejmowane przez sprawcę czynności nie mogą przybrać postaci bezpośredniego zamachu fizycznego, tj. na zdrowie, życie lub nietykalność osobistą pokrzywdzonego lub jego osoby najbliższej. Mogą zawierać się natomiast w bezprawnym postępowaniu z rzeczą stanowiącą własność ofiary lub atakować jego cześć lub dobre imię (np. przez rozpowszechnianie nieprawdziwych i przykrych wiadomości).

Negatywny stosunek sprawcy do pokrzywdzonego wzmocniony jest dodatkowo właściwością jego zachowania, zawierającą się w uporczywości nękania.

O uporczywym zachowaniu się sprawcy świadczyć będzie z jednej strony jego szczególne nastawienie psychiczne, wyrażające się w nieustępliwości nękania, tj. trwaniu w swego rodzaju uporze, mimo próśb i upomnień pochodzących od pokrzywdzonego lub innych osób o zaprzestanie przedmiotowych zachowań, z drugiej natomiast strony - dłuższy upływ czasu, przez który sprawca je podejmuje.

Skutkiem zachowania się sprawcy (przy przestępstwie z art. 190a § 1 KK) musi być wytworzenie u pokrzywdzonego uzasadnionego poczucia zagrożenia lub poczucia istotnego naruszenia jego prywatności.

Poczucie zagrożenia oznacza, że zachowanie sprawcy rodzi u pokrzywdzonego przypuszczenie, że może nastąpić eskalacja zamachu i sprawca jest w stanie posunąć się do naruszenia innych dóbr, jego lub osoby mu najbliższej, w szczególności życia lub zdrowia. Poczucie zagrożenia może także powstać w wyniku stałego braku komfortu bezpieczeństwa spowodowanego zachowaniem sprawcy, tj. podjęcia przez niego takich czynności, które wytworzą u ofiary stałe wrażenie śledzenia (obserwowania, podglądania) lub naruszania jego rzeczy lub korespondencji. Wytworzone poczucie zagrożenia musi być uzasadnione, a zatem poparte obiektywnym przekonaniem, że każdy przeciętny człowiek o porównywalnych do ofiary cechach osobowości, psychiki, intelektu i umysłowości w porównywalnych warunkach także odczuwałby takie zagrożenie.

Alternatywnym dokonaniem przestępstwa uporczywego nękania jest istotne naruszenie przez sprawcę prywatności pokrzywdzonego. Prywatność oznacza pewien obszar przyrodzonej wolności człowieka, w którym ma on prawo autonomicznie decydować o kształcie swojego szeroko rozumianego trybu życia. Może obejmować ona różne aspekty życia, począwszy od decydowania o swoim wizerunku, sposobie wyrażania emocji i myśli (wypowiedzi) oraz sposobie postępowania. Cechą prywatności jest to, że zapewnia człowiekowi ochronę przed ingerencją innych ludzi, często więc wyraża się w ochronie miejsca zamieszkania, tajemnicy korespondencji i innych informacji osobistych oraz relacji z osobami bliskimi. Prawo do prywatności nie ma jednak charakteru bezwzględny i może być ograniczana okolicznościami współżycia społecznego lub systemem prawa (najczęściej ograniczenia takie muszą wynikać z ustawy). Istotne naruszenie prywatności będzie miało zatem miejsce w przypadku podejmowania przez sprawcę czynności, które godzą w życie prywatne lub rodzinne pokrzywdzonego wbrew jego woli, w szczególności obejmują ingerencję w osobiste sprawy pokrzywdzonego, publiczne ujawnienie faktów prywatnych lub stawiających go w niekorzystnym świetle, a także obejmują naruszenie tajemnicy korespondencji.

Obok karalności uporczywego nękania ustawodawca wprowadził także w art. 190a § 2 KK drugie przestępstwo, stanowiące swojego rodzaju oszustwo, w postaci podszywania się, tj. fałszywego podawania się za inną osobę z wykorzystaniem jej wizerunku lub innych danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej.

Przestępstwo podszywania się pod inną osobę ma charakter formalny. Zostaje bowiem dokonane już w momencie podszywania się (podania) za ofiarę tego przestępstwa przez sprawcę wykorzystującego jej wizerunek lub dane osobowe. Przez podszywanie się należy rozumieć przede wszystkim wprowadzenie w błąd innych osób co do własnej tożsamości. Pojęcie danych osobowych zostało określone w art. 6 ustawy z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej w celu ustalenia jej tożsamości.

Z konstrukcji przestępstwa wynika, że do jego dokonania nie jest potrzebne rzeczywiste spowodowanie wskazanej szkody (majątkowej bądź osobistej), wystarczy bowiem, aby sprawca w tym kierunku dążył - chciał tego. Szkada majątkowa obejmuje uszczuplenie (zmniejszenie)

---

aktywów majątkowych (także zysków) lub powiększenie pasywów (długów), przy czym majątkiem są wszystkie prawa, które mają wartość możliwą do wyrażenia w pieniądzu. Szkodą osobistą jest natomiast każda inna strata niemająca bezpośredniego przełożenia na wartości ekonomiczne (np. utrata zaufania, dobrego imienia itp.).

W art. 190a § 3 KK został ujęty typ kwalifikowany przez następstwo zarówno przestępstwa uporczywego nękania (art. 190a § 1 KK), jak i podszywania się pod inną osobę (art. 190a § 2 KK), polegający na spowodowaniu tymi czynami skutku w postaci targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie (art. 190a § 3 KK). Istotą tego typu jest doprowadzenie do targnięcia się na własne życie, a zatem dla ponoszenia odpowiedzialności karnej przez sprawcę obojętny jest wynik tego zamachu. Sprawca będzie odpowiadał zatem zarówno wtedy, gdy samobójstwo zostało dokonane, jak i wtedy, gdy pokrzywdzony tylko usiłował je popełnić. Między zachowaniem sprawcy a nastąpieniem wskazanego skutku zachodzić musi związek przyczynowy. Do jego zaistnienia konieczne jest zatem stwierdzenie, że jedno z opisanych w art. 190a § 1 lub 2 KK przestępstw było zasadniczą przyczyną targnięcia się na życie pokrzywdzonego.

Sprawcą wszystkich typów przestępstw opisanych w art. 190a KK może być każdy człowiek, który spełnia ogólne warunki odpowiedzialności karnej.

Zarówno uporczywe nękanie, jak i podszywanie się pod inną osobę są występkami (zagrożonymi karą pozbawienia wolności do lat 3), których ściganie następuje w trybie publicznoskargowym na wniosek pokrzywdzonego (art. 190a § 4 KK). Natomiast typ kwalifikowany z art. 190a § 3 KK jest także występkiem (zagrożonym karą pozbawienia wolności od roku do lat 10), którego ściganie odbywa się jednak w trybie publicznoskargowym z urzędu.

Źródło: Kodeks karny. Komentarz, red. prof. dr hab. Alicja Grześkowiak, prof. dr hab. Krzysztof Wiak, wyd. C.H.Beck, 2012 r., wydanie: 1.